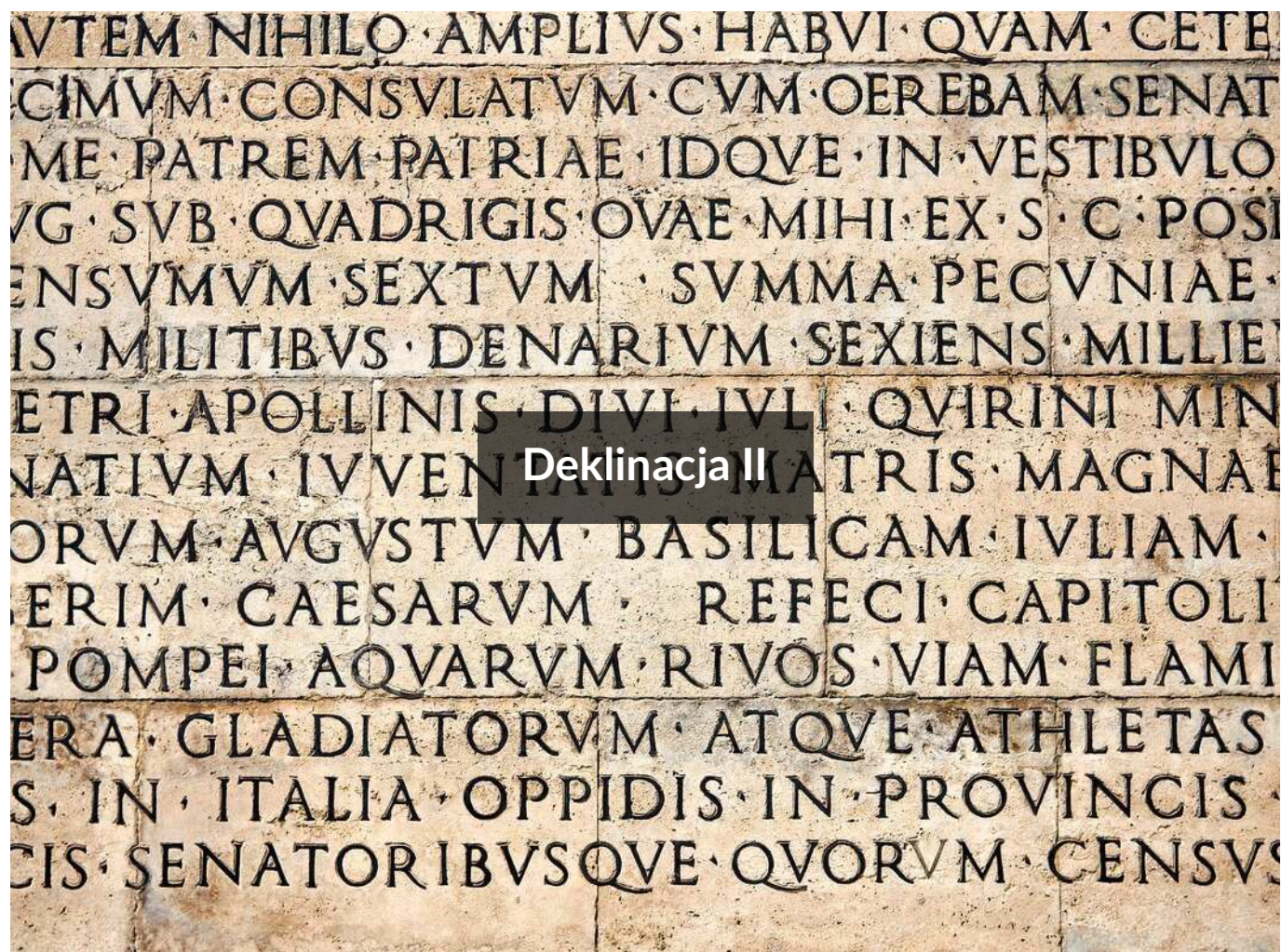

IS · MILITIBVS · DENARIVM · SEXIENS · MILLIE
ETRI · APOLLINIS · DIVI · IVLI · QVIRINI MIN
NATIVM · IVVENTATIS · MATRIS · MAGNAE
ORVM · AVGVSTVM · BASILICAM · IVLIAM ·
ERIM · CAESARVM · REFECI · CAPITOLI

Deklinacja II

- [Deklinacja II](#)

Deklinacja II

Ważne daty

VIII w p.n.e. – budowa muru otaczającego zamek legendarnego króla Romulusa na Palatynie

VII w. p.n.e. – budowa świątyni Westy na Forum Romanum

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1. Rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

a) formy fleksyjne rzeczowników regularnych deklinacji II,

c) formy fleksyjne przymiotników deklinacji II.

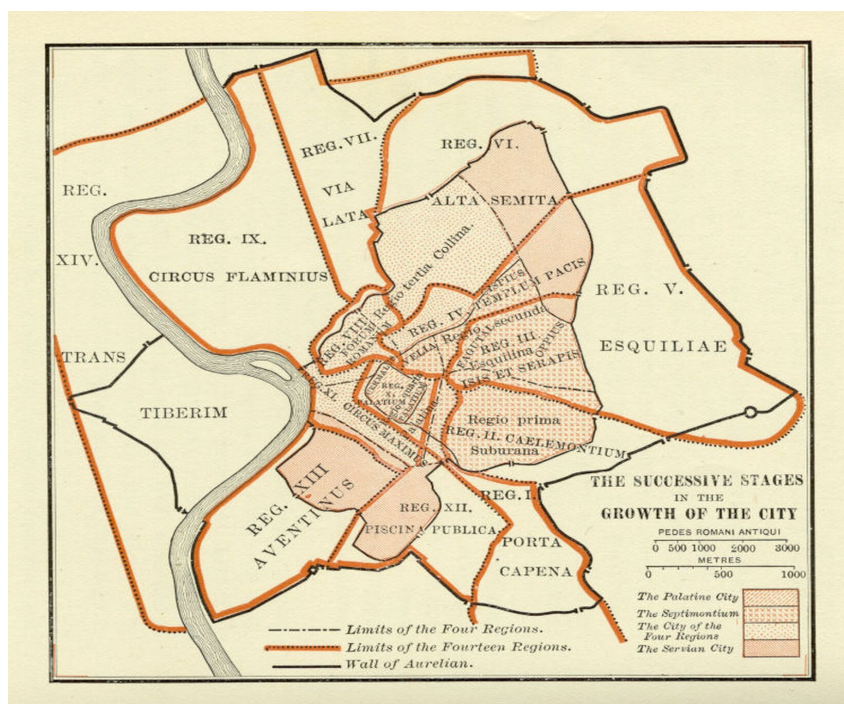
Nauczysz się

tworzyć formy gramatyczne rzeczowników II deklinacji;

wskazywać w tekście łacińskim rzeczowniki II deklinacji i je tłumaczyć;

nazywać co najmniej dwa spośród siedmiu wzgórz rzymskich.

Puerī et puellae ambulant – Chłopcy i dziewczęta spacerują

Samuel Ball Platner, „Rozwój miasta Rzymu”, 1904 r., [w:] Topografia i zabytki starożytnego Rzymu, Boston: Allyn i Bacon, CC BY 3.0

Zapoznaj się z tekstem łacińskim, w którym grupa młodych ludzi spaceruje po Rzymie:

Titus et Pūblius, Valeria et Claudiā ūnā ambulant. Rōmam vīsere cupiunt.

„In Campum Mārtium properābimus” – Titus suādet. „Benē” – Pūblius dīcit – „in Campō Mārtiō pilā lūdēmus.” „Minimē” – interpellat Valeria. „Vōs, puerī, pilam amātis, at nōs puellae templum Vestae vīsere cupimus. Columnae templōrum grātae sunt. Et umbra iūcunda erit, caelum enim hodiē calidum est.”

At Claudia aliam sententiam prōpōnit. „In Aventīnum potius ascendēmus. Hortum nostrum vīsēmus, aliōs quoque hortōs spectābimus. In hortīs ambulābimus, mālōs Pūnicās et mala bona perlūstrābimus. Et umbram iūcundam ibi habēbimus. Color malōrum Pūnicōrum mihi

placet. Tibi, Tite, mālum rubrum dabō et Pūblius Valeriae rosam rubram dabit. Puerīs mala dabimus et vōs, puerī, nōbīs rosās et lilia dabitis. Ex hortīs in agrōs dēscendēmus. Procul enim agrī usque ad fluvium patent.”

Tłumaczenie:

Tytus i Publiusz, Waleria i Klaudia razem spacerują. Pragną zwiedzić Rzym.

„Pójdziemy na Pole Marsowe.” – przekonuje Tytus. „Dobrze” – mówi Publiusz – na Polu Marsowym pogramy w piłkę.” „Bynajmniej” – przerywa Waleria. „Wy, chłopcy, kochacie piłkę, a my dziewczyny pragniemy zwiedzić świątynię Westy. Kolumny świątyń są urocze. I będzie przyjemny cień, niebo dziś bowiem jest upalne.”

A Klaudia przedkłada kolejny pomysł. “Później wejdziemy na [Awentyn](#). Zwiedzimy nasz ogród, inne także ogrody obejrzymy. W ogrodach będziemy spacerować, jabłonie punickie i dobre jabłka przegłędniemy. I tam będziemy mieć przyjemny cień. Kolor jabłek punickich mi się podoba. Tobie, Tytusie, dam czerwone jabłko, a Publiusz da Walerii czerwoną różę. Damy chłopcom jabłka, a wy, chłopcy, dacie nam różę i lile. Z ogrodów zejdziemy na pola. Pola bowiem daleko aż do rzeki się rozciągają.”

[Źródło i tłumaczenie:](#)

Joseph Mallord William Turner, „Rzym, widok z Awentynu”, 1820 - 1836 r., prywatna kolekcja, Anglia, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Turner_Rome_View_from_the_Aventine.jpg), domena publiczna

Ćwiczenie 2

Wybierz właściwą odpowiedź na podstawie przeczytanego tekstu.

Quid puerī et puellae in Campō Mārtiō agent?

☐ Māla bona perlūstrābunt.

☐ Hortum vidēbunt.

☐ Pīlā lūdent.

Pole Marsowe, VIII w. p.n.e., ilustracja stworzona na podstawie: Ancient World Mapping Center, 2013 r., online-skills, CC BY 3.0

Pole Marsowe, VIII w. p.n.e., ilustracja stworzona na podstawie: Ancient World Mapping Center, 2013 r., online-skills, CC BY 3.0

„Urna w kształcie chaty z drzwiami”, VIII w. p.n.e., Muzeum w Baltimore, Maryland, Stany Zjednoczone, wikimedia.org, domena publiczna

Wzgórze Kapitołińskie, „Świątynia Jowisza” - ok. 100 r. n.e., drzeworyt, rekonstrukcja za Luigi Canina, online-skills, CC BY 3.0

Świątynia Westy - rekonstrukcja w 3D, Lasha Tskhondia, 2012 r., wikimedia.org, domena publiczna

Źródło:

Formy rzeczowników II deklinacji

W przeczytanym tekście pojawiły się formy rzeczowników II deklinacji:

na -us (rodzaj męski)

	Singulāris	Plūrālis
Nom.	hortus	hortī
Gen.	hortī	hortōrum
Dat.	hortō	hortīs
Acc.	hortum	hortōs
Abl.	hortō	hortīs

Voc.	horte	hortī
------	-------	-------

na -er (rodzaj męski)

	Singulāris	Plūrālis
Nom.	puer	puerī
Gen.	puerī	puerōrum
Dat.	puerō	puerīs
Acc.	puerum	puerōs
Abl.	puerō	puerīs
Voc.	puer	puerī

na -um (rodzaj nijaki)

	Singulāris	Plūrālis
Nom.	malum	mala
Gen.	malī	malōrum
Dat.	malō	malīs
Acc.	malum	mala
Abl.	malō	malīs
Voc.	malum	mala

Uwagi do deklinacji drugiej: Przeważna ilość rzeczowników i przymiotników na -er traci e w dalszych przypadkach: *ager, agri, pulcher, pulchri*. Zachowują e m.in. *puer, pueri, liber, libera, liberum* - wolny. Według deklinacji II odmienia się także *vir, viri* - mąż.

Rodzaj. Rzeczowniki zakończone na -us oraz na -er są masculina, zakończone na -um są neutra. Jednakże nazwy drzew, miast, krajów, wysp na -us są feminina, np. *mālus Punica*.

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Uzupełnij odmiany rzeczowników właściwymi formami:

Nom., Gen., Dat., Acc., Abl., Voc., ager, agrō, ager, agrī, agrīs, agrī

	Singulāris	Plūrālis
Nom.	ager	agrī
Gen.		
Dat.	agrō	
Acc.		
Abl.		agrīs
Voc.	ager	agrī

Ćwiczenie 5

Uzupełnij odmiany rzeczowników właściwymi formami:

Nom., Gen., Dat., Acc., Abl., Voc., campus, campī, campum, campō, campīs, campīs, campī

	Singulāris	Plūrālis
Nom.	campus	
Gen.	campī	
Dat.		campīs
Acc.	campum	
Abl.	campō	campīs
Voc.		campī

Ćwiczenie 6

Uzupełnij odmiany rzeczowników właściwymi formami:

Nom., Gen., Dat., Acc., Abl., Voc., caelum, caelō, caelum, caela, caelīs, caela

	Singulāris	Plūrālis
Nom.	caelum	
Gen.		
Dat.	caelō	
Acc.		caela
Abl.		caelīs
Voc.	caelum	caela

Ćwiczenie 7

Połącz w pary rzeczowniki z przymiotnikami tak, by były zgodne pod względem przypadku, liczby i rodzaju:

Templōrum	iūcundam
Umbram	grātōrum
Līlia	alba
Caelō	magnae
Mālī	calidō

Słowniki

Słownik pojęć

Awentyn

Awentyn (Aventinus mons) najbardziej na południe wysunięte wzgórze Rzymu; mimo że objęte Murami Serwiańskimi, nie wchodziło jednak w skład miasta czterech regionów okresu republikańskiego. Od r. 456 p.n.e. siedziba plebejuszy. Znajdowało się tam archiwum gminy plebejskiej, świątynia Minerwy – opiekunki rzemieślników. August włączył Awentyn do miasta, dzieląc go na XII i XIII region. W okresie cesarstwa, Awentyn stał się najbardziej arystokratyczną dzielnicą Rzymu; wznosiły się tam luksusowe domy, wille, pałace oraz Termy Decjusza i Karakalli.

Pole Marsowe

Campus Martius w Rzymie, równina położona między Collis Hortulorum (Pincio) i Kwirynałem od wschodu, Tybrem od zachodu i Kapitołem od południa, tworzyła rodzaj placu długości 2 km i szerokości 1900 m. Zupełnie odmienna od innych dzielnic Rzymu, rozsiadłych na wzgórzach, weszła administracyjnie w skład samej Urbs dopiero za czasów Augusta. Niemniej jednak, już w okresie republiki, odgrywała ogromną rolę jako jedyna przestrzeń, gdzie mogły się gromadzić wojska. Pole Marsowe stało się więc miejscem przeglądów oddziałów wojskowych i innych uroczystości militarnych. Wg legendy, na C. M. w pobliżu Palus Caprae (Bagno Kozy) miał Romulus dokonać ostatniego przeglądu sił zbrojnych, podczas którego zniknął w cudowny sposób.

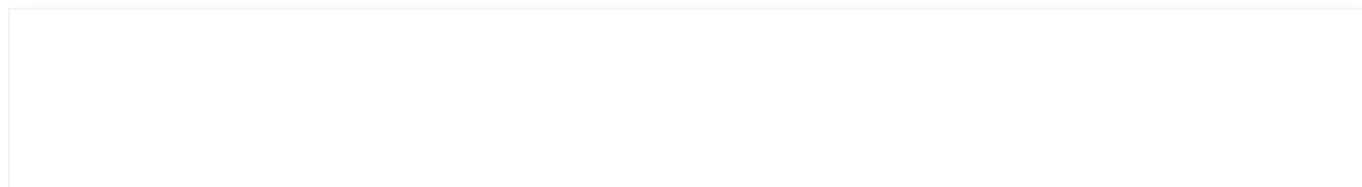
Westa

rzymska bogini ogniska domowego, należąca do grupy 12 największych bogów. Czczono ją jako opiekunkę domu, a także miasta, wreszcie państwa. Kult jej jest bardzo stary, wg tradycji został wprowadzony przez Romulusa. Mało znane są związane z nim domowe obrządk. Okrągła, przypominająca pierwotne chaty świątynia Westy, znajdowała się na stoku Palatynu, w pobliżu Regii, siedziby najwyższego kapłana, któremu bezpośrednio kult Westy podlegał. Tu kapłanki bogini, westalki, czuwały nad utrzymaniem wiecznego ognia na ołtarzu. Wierzano, że wygaśnięcie ognia przynosiło nieszczęście państwu. Świętym zwierzęciem Westy był osioł. Święta Westy obchodzono 9 czerwca.

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

Josephus Augustus Knip, „Świątynia Westy w Rzymie”, 1809 r., Rijksmuseum, Amsterdam, online-skills, CC BY 3.0

Bibliografia

J. Wikarjak, *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Warszawa 1978.

I. Lewandowski, J. Wikarjak, *Elementa sermōnis Latīnī*, Warszawa 1983.

Mała Encyklopedia Kultury Antycznej, Warszawa 1990.